

Grigore ARDELEAN,

doctor în drept, lector universitar

al Catedrei „Drept privat”

a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

Ion ȚĂRUȘ,

master în drept, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

REGIMUL TRANSFRONTALIER AL ORGANISMELOR MODIFICATE GENETIC ȘI A PRODUSELOR REZULTATE DIN ACESTEA

Rezumat

Secretul sănătății, longevității, bunăstării fizice și intelectuale a omului, întotdeauna s-a aflat în ceea ce el consumă. În aceste circumstanțe, calitatea alimentelor obținute pe cale naturală rămâne a fi preferențială în meniul zilnic al celor mai dezvoltate popoare, iar cele ce conțin organisme modificate genetic sunt folosite cu mare precauție și doar cele a căror inofensivitate este demonstrată științific.

Cuvinte-cheie: organism, produs, genetică, informație, import, tranzit, frontieră, precaut, inofensiv, răspundere, regim juridic, control, autorizație.

Summary

The secret of health, longevity, physical and intellectual well-being has always been hidden in what man consumes. Under these circumstances, the quality of naturally grown foods remains preferential in the daily diet of the most developed peoples, and those containing genetically modified organisms are used with great caution and only those whose innocuousness is scientifically demonstrated.

Keywords: organism, product, genetics, information, import, transit, border, cautious, harmless, liability, legal regime, control, authorization.

Puternica și nepotolita tendință a omului de a-și spori la maximum condițiile de viață, a confortului existențial, luxului și siguranței în ziua de mâine, care în permanență îl urmărește și-l silește să recurgă la tot felul de fapte care, uneori, îi surprind propriile așteptări, nu era cum să scape din vedere și ideea modernizării procesului de obținere a hranei pe căi mult mai simple și, în același timp, mai productive. Așa se face că la începutul secolului trecut, știința s-a pomenit a fi în stare să modifice, pe cale artificială, compoziția materialului genetic a diferitor organisme vii ce cresc și se dezvoltă în mediul natural, iar odată cu acestea și a produselor alimentare preparate pe baza lor. La început, modificarea pe cale artificială a informației genetice la organismele vii s-a făcut din necesitate, pentru a spori capacitatea lor de apărare împotriva secetei, diferitor dăunători, condițiilor climaterice nefavorabile, iar ulterior pentru sporirea productivității, aspectului comercial, termenului de păstrare, calităților gustative și estetice etc.

În plan spațio-temporar, primul care a realizat cei dintâi hibridi de porumb comerciali cu mai mult de 80 de ani în urmă, metodă cu care a schimbat lumea

culturii porumbului pentru a oferi fermierilor americani și mai târziu fermierilor din întreaga lume un flux constant de hibrizi de porumb cu o productivitate mult mai ridicată, este compania americană Pioneer [13, p. 8].

Definit din punct de vedere științifico-biologic, organismul modificat genetic este un organism al cărui material genetic a fost alterat folosind tehnici de inginerie genetică. Tehnicile ingineriei genetice constau în izolarea segmentelor ADN (materialul genetic) de la o ființă vie (virusuri, bacterii, plante, animale și inclusiv om) pentru a le introduce în materialul ereditar al alteia [14], aceasta din urmă dobândind statut de organism modificat genetic.

Prin urmare, cunoscând deja esența unei asemenea activități, rămâne să ne întrebăm dacă această intervenție în legitățile tradiționale de creștere a organismelor în condiții naturale este benefică sau dăunătoare omului, mediului și întregului ecosistem. Din păcate, răspunsul încă rămâne a fi și astăzi o enigmă, un fenomen dificil de înțeles și explicat din punct de vedere științific. Cert este faptul că pentru mulți dintre noi efectul pozitiv al organismelor modificate genetic constituie o aparență înșelătoare, necredibilă, dar în același timp destul de ademenitoare.

Cu toate acestea, în ciuda avantajelor pe care le prezintă din punctul de vedere al productivității, plantele transgenice sunt contestate sub aspectul că, până acum, nici un test nu a fost efectuat pe o perioadă suficient de lungă pentru a determina existența sau nu a unui risc pentru sănătatea umană, precum și pentru pericolul care îl prezintă, prin contaminare, de compromitere a speciilor tradiționale [12, p. 412].

În schimb, studiile pe termen scurt, realizate în vederea stabilirii impactului cultivării organismelor modificate genetic asupra mediului, iar ulterior asupra sănătății umane prin consumul de produse rezultate din acestea, raportează un șir de efecte, preponderent negative.

Impactul OMG și valorile afectate. Dacă e să ne referim la întregul amalgam de efecte negative ale activității de modificare pe cale artificială a informației genetice la organismele vii, pentru a vedea mai târziu și impactul pătrunderii lor pe teritoriul țării noastre, atunci trebuie să începem de la clasificarea acestora pe categorii de influență în funcție de obiectul spre care se îndreaptă:

Sănătatea și securitate alimentară sunt primele și cele mai importante ținte spre care se îndreaptă efectul negativ al consumului de produse rezultate din organisme modificate genetic. Este vorba nu doar de sănătatea umană ce poate fi afectată prin consumul de asemenea produse, (alimente, ingrediente, medicamente, etc.) prin inhalarea polenului de la plantele care au fost modificate genetic pentru a spori capacitatea de autoapărare contra dăunătorilor, dar și cea a lumii animale, periclitată prin consumul de furaje modificate genetic. Unele studii arată că după ce șoarecii au fost hrăniți cu porumb modificat genetic, în scurt timp după începerea experimentului, gradul de reproducere a acestora a scăzut esențial, iar în a patra lună au dezvoltat cancer la ficat sau rinichi.

Securitatea ecologică a statului și ea este compromisă odată cu introducerea în mediul natural a culturilor modificate genetic. Dintre acestea putem enumera culturile agricole plantate din ce în ce mai mult pe teritoriul Republicii Moldova,

ca fiind: porumbul, soia, rapița, tomatele și mazărea. Pentru a vedea cum acționează ele asupra mediului, este suficient să aruncăm privirea asupra rezultatelor unui studiu publicat în revista *Nature* în care se arată că larvele ce s-au alimentat cu polen de la porumbul B. t., modificat genetic, mor în câteva ore. În cadrul aceluiași studiu, s-a mai observat că pe lângă dăunători, acest polen poate să omoare și unele insecte. Actualmente, efectul răspândirii polenului asupra aerului atmosferic, precum și asupra tuturor vietăților, inclusiv asupra omului, îngrijorează din ce în ce mai mult organizațiile internaționale în domeniul sănătății, dar și pe cele cu profil în domeniul protecției mediului [15].

Or, toate aceste considerente au impus statele UE să pună la temelia legislației în domeniu, principiul precauției, care este specific doar materiei de mediu, preluat de ceva timp și de legislația națională de mediu, actualmente reglementat prin Legea 272/2011 și care presupune că, în cazul în care există riscuri de prejudiciere gravă sau ireversibilă a mediului (în sensul legii exemplificate – a resurselor de apă), *lipsa certitudinii științifice totale nu poate fi folosită ca justificare a evitării luării de măsuri*. Prin urmare, ori de câte ori se va aduce atingere sau se va presupune întemeiat că va fi afectată pe viitor și în mod inevitabil sănătatea umană în urma consumului de produse ce conțin OMG sau mediul prin plantarea lor, ca și în materia răspunderii de mediu, se va aplica răspunderea față de subiectul responsabil în temeiul ignorării de către acesta a principiului precauției [11, p. 132], prevăzut și în art. 8 al Directivei 2001/18/CE.

De fapt, acesta este preluat și de legislația națională în materia reglementării regimului OMG aflată la nivel de proiect [9], care la art. 2 enunță că scopul elaborării ei constă în asigurarea cadrului legislativ și instituțional necesar desfășurării activităților cu organisme modificate genetic, cu respectarea *principiului precauției* și principiului etic, pentru protejarea sănătății umane și a mediului, luând în considerare impactul acestora asupra intereselor social-economice ale populației și țării.

Economia unui stat, de asemenea, are de suferit de pe urma introducerii pe piața autohtonă a organismelor modificate genetic și a produselor rezultate din acestea, odată ce au un preț mult mai redus față de cele obținute pe cale naturală. Mai ales, într-un stat aflat în curs de dezvoltare, cum e și cazul Republicii Moldova, unde puterea de cumpărare înregistrează cote relativ scăzute, consumatorul este tentat adesea de produsele mai ieftine, cu atât mai mult cu cât sunt și de import, fapt ce pune în dificultate producătorul autohton care practică activitate agricolă cu implicația minimă a tehnologiilor, chimicalelor și materialului semincer modificat genetic.

Cadrul juridic de reglementare. Toate aceste condiții, de-a lungul timpului, au determinat statele să adopte în scopul apărării de invazia OMG, măsuri proprii, mult mai exigente, care să formeze câmpul de reglementare a activităților de punere în circuit a organismelor modificate genetic, a produselor rezultate din acestea, medicamentelor și preparatelor de orice fel. Or, legislația comunitară admite fiecărui stat să adopte măsuri în funcție de propria atitudine și nivel de toleranță față de organismele modificate genetic, ținând cont de parametrii proprii în evaluarea gradului de risc asupra sănătății populației și mediului.

În acest context, amintim că și politica statelor comunității europene este mult mai severă și restrictivă față de OMG, în comparație cu cea a SUA, spre exemplu, fapt pentru care reglementările ce stabilesc în fiecare stat din familia europeană regimul transfrontalier al organismelor modificate genetic și a produselor rezultate din acestea fac să devină mai rigide.

Este și cazul Republicii Moldova, care în contextul tendințelor de aderare la comunitatea UE, dar și al tradițiilor proprii și specifice de alimentare, pune accent pe produsele obținute în condiții naturale fără intervenția omului în materialul lor genetic. În acest sens, Legea supremă spune clar în art. 37 alin. 1: „Fiecare om are dreptul la un mediu înconjurător neprimejdios din punct de vedere ecologic pentru viață și sănătate, precum și la *produse alimentare* și obiecte de uz casnic inofensive”.

(Sursa: <https://sputnik.md/society/20160505/6418619.html>)

Cu toate acestea, legislația națională ce reglementează regimul juridic al OMG [5], inclusiv cel transfrontalier, urmărește obiective comune și se conformează în mare măsură cadrului juridic european în domeniu [2]. Evident acesta, la rândul său, este destul de vast și diversificat în domenii aparte, incluzând un șir de alte Directive și Regulamente adoptate de Parlamentul European și de către Consiliu, dintre acestea menționăm: Directiva 91/414/CEE a Consiliului din 15 iulie 1991 privind introducerea pe piață a produselor fitofarmaceutice; Regulamentul (CE) nr. 1829/2003 al Parlamentului European și al Consiliului din 22 septembrie 2003 privind produsele alimentare și furajele modificate genetic; Regulamentul (CE) nr. 258/97 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 ianuarie 1997 privind alimentele și ingredientele alimentare noi. Prevederile acesteia din urmă corelează cu un șir de alte documente ce stabilește regimul produselor din categoria aditivilor alimentari, circulația căreia este reglementată prin directive ale UE distincte, cum ar fi :

- Directiva 89/107/CEE a Consiliului din 21 decembrie 1988 de apropiere a legislațiilor statelor membre privind aditivii alimentari;
- Directiva 88/388/CEE a Consiliului din 22 iunie 1988 de apropiere a

legislațiilor statelor membre privind aromele utilizate în produsele alimentare și materiile/sursă pentru producerea acestora;

– Directiva 88/344/CEE a Consiliului din 13 iunie 1988 de apropiere a legislațiilor statelor membre privind solvenții de extracție utilizați la fabricarea produselor alimentare.

Dintre toate aceste documente adoptate de UE, o conotație aparte, în contextul subiectului pe care îl examinăm, o are Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului (CE) nr. 1.946/2003 privind mișcarea transfrontalieră a organismelor modificate genetic care se completează cu Protocolul de la Cartagena privind biosecuritatea.

Noțiune. Înainte de a trece la elucidarea tuturor dificultăților de reglementare în materia regimului transfrontalier al OMG, insistăm a veni cu precizarea că în sensul legislației naționale în vigoare, deopotrivă cu a celei aflate în fază de proiect [9], precum și a tuturor documentelor UE, prin **organism modificat genetic** se înțelege orice organism viu, **cu excepția ființelor umane**, al cărui material genetic a fost modificat într-un mod diferit de cel natural, altfel decât prin încrucișare și/sau recombinare naturală.

După cum afirmam mai sus, din considerente de ordin individual, specifice fiecărui stat, Republica Moldova, începând cu anul 2001, adoptă regimul juridic transfrontalier al organismelor modificate genetic distinct de cel al altor state, dar în același timp racordat perfect la cadrul politicilor UE. Cu toate acestea, legiuitorul nostru, din nefericire, a evitat să țină cont și de necesitatea adoptării paralele a unor strategii de ordin organizatoric, logistic, tehnico-material, instituțional etc., ce ar consolida capacitatea de apărare a statului, dar deopotrivă și a consumatorului autohton contra invaziei, de multe ori, necontrolată a OMG și a produselor ce conțin OMG. Anume aceste considerente ne-au și determinat să recurgem la cercetarea regimului transfrontalier al organismelor modificate genetic care în ultimul timp se înghesuie nestingherit pe piața națională, profitând de slăbiciunea cadrului legislativ autohton, urmărind scopul identificării unor mecanisme juridice prin care s-ar intensifica controlul asupra circuitului transfrontalier al acestora, menit să descurajeze pătrunderea ilegală pe piața națională a organismelor modificate genetic și a produselor rezultate din acestea, responsabilizarea pentru încălcarea regimului de import/export, dar și pentru afectarea sănătății umane prin consum sau degradarea mediului natural în urma plantării lor.

Ce e drept, legislația în formula actuală dedică un compartiment aparte regimului de import al organismelor modificate genetic, însă acesta se limitează doar la descrierea procedurii obținerii autorizației prealabile pentru import¹,

¹ Având în vedere că importul/exportul organismelor modificate genetic și a produselor rezultate din acestea se face în baza acordului prealabil, înainte de a efectua orice operațiune de acest fel, potrivit art. 30 din Legea 755/2001, importatorii sunt obligați să notifice, în scris, Comisia Națională pentru Securitate Biologică. Comisia, în termen de 90 de zile de la data primirii notificării, va confirma notificatorului, în scris, primirea acesteia. Tot în acest termen Comisia va informa notificatorul dacă importul poate avea loc fără eliberarea autorizației și în ce condiții sau dacă importul poate avea loc numai în baza autorizației eliberate de către aceasta. În termen de 90 de zile de la confirmarea primirii notificării, Comisia va decide dacă autorizează importul OMG sau îl interzice. În cazul autorizării

considerând că prin aceasta au fost soluționate toate problemele intuite de legiuitor, ceea ce în realitate nu este suficient, îndeosebi, atunci când se i-au în calcul și alte posibile circumstanțe ce ar periclita securitatea transfrontalieră în acest sens.

Dintre aceste posibile deficiențe am putea enumera următoarele:

– *Divergențele/dublările de competență în supravegherea trecerii peste frontiera Republicii Moldova a OMG și a produselor rezultate din acestea.* Este evident că în condițiile legislației vamale, organele ce execută dispozițiile acesteia au misiunea de a lupta împotriva contrabandei, a încălcării reglementărilor vamale și legislației fiscale care se referă la trecerea mărfurilor peste frontiera vamală, curmă trecerea ilegală peste frontiera vamală a substanțelor stupefiante, armamentului, obiectelor de artă, obiectelor de valoare istorică și arheologică, obiectelor proprietate intelectuală, speciilor de animale și plante (derivate și părți ale lor) pe cale de dispariție, a altor mărfuri [4]. Mai simplu spus în alte acte normative, asigură controlul mărfurilor, mijloacelor de transport și altor bunuri deplasate peste frontiera vamală a Republicii Moldova [8]. Analizând cu atenție legislația vamală în scopul înțelegerii detaliate a atribuției de controlul vamal, realizate în cadrul trecerii frontierei vamale, din perspectiva distingerei de atribuțiile poliției de frontieră, constatăm că controlul vamal, îndeosebi controlul fizic, nu este altceva decât un set de acțiuni de verificare a mărfurilor, mijloacelor de transport, trimiterilor poștale internaționale și bagajelor persoanelor fizice, care se efectuează în scopul de a confirma informațiile despre natura, originea, starea și cantitatea de mărfuri aflate sub control vamal, prezența de bunuri, mijloace de transport și spații de depozitare, starea sigiliilor, ștampilelor și altor mijloace de identificare. Pe de altă parte, în atribuțiile poliției de frontieră intră toate acțiunile de prevenire, depistare și contracarare a migrației ilegale și a altor infracțiuni transfrontaliere legate de circulația ilegală a persoanelor și mijloacelor de transport, legate de traficul de arme și muniții, inclusiv arme de distrugere în masă și materiale conexe, traficul de substanțe și deșeuri radioactive și/sau nucleare, deșeuri periculoase, traficul de obiecte de artă, obiecte de valoare istorică și arheologică, obiecte de proprietate intelectuală, traficul de specii de animale și soiuri de plante pe cale de dispariție [6].

Se observă deci, în baza unei superficiale analize, că atribuțiile exercitate de organele vamale pe segmentul supravegherii trecerii frontierei vamale se contopesc, pe alocuri completează, iar în multe privințe se dublează cu cele ale poliției de frontieră.

Pe de o parte, această abordare nu este cu nimic dăunătoare eficienței în asigurarea securității frontierei de stat, atât sub aspect pur teritorial, cât și sub

importului, importatorul, până la realizarea acestei operațiuni, se va asigura că exportatorul de organisme modificate genetic și/sau de produse rezultate din astfel de organisme face exportul: a) în condiții de ambalare, identificare, etichetare și transport care nu sunt mai puțin exigente decât cele aplicate pe teritoriul statului de export; b) cu respectarea celorlalte condiții prevăzute de prezenta lege. Totodată, importatorul este obligat să se asigure că documentele care însoțesc transportul sunt în conformitate cu cerințele legislației naționale și cu prevederile actelor juridice internaționale privind transportul peste frontiere al organismelor modificate genetic și al produselor rezultate din astfel de organisme. Cazurile de trafic ilegal al organismelor modificate genetic vor fi notificate organismelor internaționale competente în conformitate cu procedurile stabilite de actele juridice internaționale în domeniu.

aspect vamal. Însă, atunci când căutăm mai în adâncurile activității practice, ne dăm seama că lucrurile nu stau chiar așa, ajungând să constatăm ceea ce clamează proverbul: „Pruncul cu multe moașe rămâne cu buricul netăiat”. Într-adevăr, ținta spre care se îndreaptă atenția lucrătorilor serviciului vamal în cadrul activității cotidiene este trecerea de mărfuri în regim de import/export sau tranzit, cu mijloace de transport speciale, cu acte de însoțire corespunzătoare, mai puțin fiind interesați de mijloacele de transport personal, lăsând activitatea de control a bagajelor ce pot conține mărfuri interzise, supuse declarării vamale sau cele ce cad sub incidența legii cu privire la introducerea/scoaterea bunurilor din țară, pe seama poliției de frontieră, atâta timp cât legislația îi investește cu asemenea competențe. Aici apare și problema ce constă în facilitarea trecerii ilegale a organismelor modificate genetic (material semincer, evident în cantități mici ce nu stârnesc suspiciuni) sau produse ce conțin OMG sub pretextul necesităților de consum personal/final, produse la care polițiștii de frontieră nu dau absolut nici o importanță sub aspectul ilegalității trecerii lor, atâta timp cât legislația admite introducerea bunurilor fără a fi supuse regimului vamal atunci când valoarea lor nu depășește suma de 300 de Euro [7]. În realitate, această activitate este destul de periculoasă pentru securitatea economică și ecologică a statului, mai având în vedere și impactul lor negativ asupra sănătății umane.

În acest context, ar fi binevenită completarea listei bunurilor supuse regimului de import vamal conținută în Legea nr. 1569/2002 cu o nouă categorie de bunuri, și anume organismele modificate genetic și produsele ce conțin asemenea organisme. Or, legislația ce reglementează regimul transfrontalier al OMG nu distinge între categoria acestora în funcție de valoarea lor, ci mai degrabă de concentrația lor în produse (1%) sau în materialul semincer (0,3%).

– *Lipsa laboratoarelor în punctele de trecere a frontierei, specializate în verificarea conținutului materialului (organisme și produse) suspectat a fi modificat genetic* constituie o altă problemă ce pune la îndoială securitatea transfrontalieră. Da, în Republica Moldova și-a început activitatea laboratorului de biologie moleculară pentru determinarea organismelor modificate genetic, inaugurat în 2016, dotarea acestuia fiind posibilă cu sprijinul financiar oferit de Statul Israel în sumă de 300 de mii de euro [16]. Însă, deși la modul declarativ laboratorul va spori capacitatea autorității naționale pentru siguranța alimentelor de a supraveghea calitatea produselor alimentare atât pe piața internă, cât și a celor destinate exportului, în realitate prin crearea acestuia se urmărește cu prioritate asigurarea capacității de convingere a partenerilor de pe piața europeană că produsele care sunt exportate din Republica Moldova pe piețele externe nu conțin organisme modificate genetic și nu pun accentul pe securizarea frontierei prin contracararea importului ilicit cu OMG.

Evident, necesitatea sporirii calității cadrului juridic de reglementare a regimului transfrontalier cu OMG devine, fără îndoială, incontestabilă și în planul exportului, nu doar al introducerii lor deliberate în mediu și pe piața autohtonă prin import. Or, potrivit art. 37 din Legea nr. 755/2001, în cazul traficului ilegal al organismelor modificate genetic și/sau al produselor rezultate din astfel de orga-

nisme, autoritățile naționale competente vor cere statului de export repatrierea sau nimicirea lor pe cheltuială proprie, în conformitate cu normele dreptului internațional. Pe această cale în cazul unui control insuficient al exportului de OMG, în temeiul tratatelor internaționale și Republica Moldova riscă să suporte cheltuieli în legătură cu repatrierea acestora, și anume din cauza faptului că a admis trecerea lor peste frontieră.

În contextul dat, este lesne de înțeles că nu vom insista asupra constituirii laboratoarelor de biologie moleculară în fiecare punct de trecere a frontierei, însă, cu titlu de propunere, ar fi suficient doar să fie dotate câteva puncte strategice cu asemenea laboratoare, care să cuprindă chiar un câmp mai vast de activități de control în domenii conexe, în care să activeze câte un reprezentant al serviciilor/cheie ce dețin competențe în supravegherea introducerii pe piață a produselor fito-sanitare, sanitar-veterinare, precum și a produselor modificate genetic. Aceste laboratoare deci pot fi reprezentate de angajați ai Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor, Comisia Națională pentru Securitate Biologică, Inspectoratul pentru Protecția Mediului și alte structuri investite cu atribuții în asigurarea securității statului și cetățenilor săi în plan economic, ecologic, dar și sănătății alimentare. Or, în acest sens, avem modelul legislației României care prin OUG nr. 43/2007 [10] ce se completează cu prevederile Regulamentului Parlamentului European și al Consiliului (CE) nr. 1.946/2003 privind mișcarea transfrontieră a organismelor modificate genetic, stabilește la art. 54 alin. 2 că introducerea în țară a unui produs conținând sau constând în organisme modificate genetic ori o combinație de asemenea organisme este permisă numai prin punctele de trecere a frontierei de stat unde sunt organizate posturi de inspecție la frontieră stabilite pentru importul, exportul și tranzitul mărfurilor supuse controalelor fito-sanitare, sanitar-veterinare și pentru siguranța alimentelor.

– *Insuficiența reglementării în materia răspunderii pentru încălcarea regimului transfrontalier al OMG și a produselor rezultate din acestea* constituie cauza principală ce încurajează traficul ilicit al acestora peste frontiera Republicii Moldova. Pentru a ne convinge că anume așa stau lucrurile, este suficient să căutăm în conținutul Codului contravențional și al Codului penal, componente potrivite pentru încadrarea unor asemenea fapte. De ce să căutăm anume în aceste legi? pentru că asta o spune „eventuala” lege cu privire la organismele modificate genetic: „*încălcarea prevederilor prezentei legi atrage răspundere **contravențională sau penală** în funcție de gravitatea consecințelor, conform legislației în vigoare*”, de parcă celelalte forme de răspundere nu pot fi aplicate. Evident, aceasta constituie o variantă de exprimare juridică mai puțin inspirată, după părerea noastră, în comparație cu actuala legislație, unde la capitolul răspunderii pentru asemenea fapt se lasă loc pentru a fi aplicate toate formele de răspundere, inclusiv cea reparatorie prin enunțarea sintagmei: „*Activitățile ilegale de obținere, testare, producere, utilizare, comercializare, import/export al organismelor modificate genetic și/sau al produselor rezultate din astfel de organisme atrag răspundere în conformitate cu legislația*”.

Printre altele, ultima formulă de exprimare a legiuitorului este mai adecvată și din punctul de vedere al descrierii acțiunilor ce urmează a fi calificate drept

ilicite care, de fapt, pentru păstrarea coerenței în reglementare, ar trebui să se regăsească și în conținutul Codului contravențional și cel penal, ceea ce nu se întâmplă. Atunci, ne întrebăm: sub incidența căror prevederi ale legislației penale vor nimeri acțiunile de obținere, testare, producere, utilizare, comercializare, import/export al organismelor modificate genetic? Sub cea a art. 224 CP, „*Încălcarea regulilor de circulație a substanțelor, materialelor și deșeurilor radioactive, bacteriologice sau toxice*” sau sub cea de la art. 248 alin. 1 CC, „*Trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova a mărfurilor, obiectelor și a altor valori în proporții mari, eludându-se controlul vamal ori tăinuindu-le de el, prin ascundere în locuri special pregătite sau adaptate în acest scop, ori cu folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală, ori prin nedeclarare sau declarare neautentică în documentele vamale sau în alte documente de trecere a frontierei*”, dar poate sub cea de la art. 216 CP, „*Producerea, transportarea, păstrarea, comercializarea, oferirea cu titlu oneros sau gratuit a produselor (mărfurilor), prestarea serviciilor, periculoase pentru viața sau sănătatea consumatorilor*”. Și aceasta e doar întrebarea, volumul căreia ne și îngrozește, descurajează chiar în a căuta răspunsul. Clar, răspunsul la aceasta ar putea forma subiectul unei alte teme de cercetare, iar în linii generale, am sugera formularea unei componente aparte de infracțiune, cu plasarea ei după art. 216, adică 126¹, având în vedere că sunt destul de asemănătoare după acțiuni și efecte, cu următorul conținut: „**Activitățile ilegale de obținere, testare, producere, utilizare, comercializare, import/export al organismelor modificate genetic și/sau al produselor rezultate din astfel de organisme, desfășurate cu încălcarea prevederilor legislației în domeniu, atrag răspunderea penală**”.

Or, ignorarea normelor ce impun un regim special față de operațiunile cu OMG și produsele rezultate din acestea, menționate mai sus, nu au decât să pericliteze relațiile sociale ce se constituie în legătură cu ocrotirea sănătății publice și a normelor de bună conviețuire socială, valori apărute anume prin intermediul capitolului VIII din Codul penal, alături de cele prevăzute la art. 216, datorită legăturii strânse și reciproc influențabile între acestea.

În ce privește răspunderea contravențională pentru asemenea fapte, la fel, urmează a fi identificate soluții pentru sancționarea faptelor de același gen, dar care produc un impact nesemnificativ asupra sănătății persoanei și mediului. Evident, și răspunderea reparatorie își are locul aici, fiind aplicabilă în concurs cu celelalte două forme de răspundere discutate, atunci când prin fapte de natură penală sau contravențională s-au adus prejudicii persoanei, unei colectivități sau chiar statului.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 18.08.1994, nr. 1.
2. Directiva 2001/18/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 martie 2001 privind diseminarea deliberată în mediu a organismelor modificate genetic și de abrogare a Directivei 90/220/CEE a Consiliului.

3. Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului (CE) nr. 1.946/2003 privind mișcarea transfrontalieră a organismelor modificate genetic care se completează cu Protocolul de la Cartagena privind biosecuritatea.
4. Codul vamal al Republicii Moldova, nr. 1149 din 20.07.2000. Monitorul Oficial, nr. ed. special. din 01.01.2007, art. 11 lit. h).
5. Legea Republicii Moldova nr. 755 din 21.12.2001 privind securitatea biologică. Monitorul Oficial nr. 75 din 13.06.2001.
6. Legea nr. 283 din 28.12.2011 cu privire la Poliția de Frontieră. Monitorul Oficial nr. 76-80 din 20.04.2012.
7. Legea nr. 1569 din 20.12.2002 cu privire la modul de introducere și scoatere a bunurilor de pe teritoriul Republicii Moldova de către persoane fizice Monitorul Oficial nr. 185-189 din 31.12.2002.
8. Hotărârea Guvernului nr. 4 din 02.01.2007 cu privire la aprobarea structurii, efectivului-limită și a Regulamentului Serviciului Vamal. Monitorul Oficial nr. 3-5 12.01.2007.
9. Proiectul hotărârii de Guvern pentru aprobarea proiectului de lege privind organismele modificate genetic.
10. Ordonanța de urgență a Guvernului României nr. 43/2007 privind introducerea deliberată în mediu și introducerea pe piață a organismelor modificate genetic. Monitorul Oficial al României. În vigoare de la 28 iunie 2007.
11. G. Ardelean. Repararea prejudiciului ecologic. Teza de doctor în drept. Chișinău, 2017.
12. M. Duțu. Dreptul Mediului. Ediția a III-a. C. H. Beck, București, 2010.
13. I. Pirnă, E. Voicu. Tehnologia de cultivare a rapiței. București, 2011.
14. <https://ru.scribd.com/doc/142023144/Organisme-modificate-geneti>
15. <https://www.nature.com/nature/>
16. <https://sputnik.md/society/20160505/6418619.html>